

9. Θαλάσσιος τουρισμός και βιώσιμη ανάπτυξη

Δρ. Άννα Κουρτεσοπούλου
Χειμερινό εξάμηνο 2020-21

Περιεχόμενα μαθήματος

- 01** Ορισμός βιώσιμης ανάπτυξης/ αειφορίας
- 02** Εστιασμένες στρατηγικές για τον βιώσιμο θαλάσσιο τουρισμός της ΕΕ
- 03** Ανάγκη χωροταξικού σχεδιασμού

04 Κοινωνικό-πολιτισμικές επιπτώσεις του θαλάσσιου τουρισμού στα παράκτια περιβάλλοντα

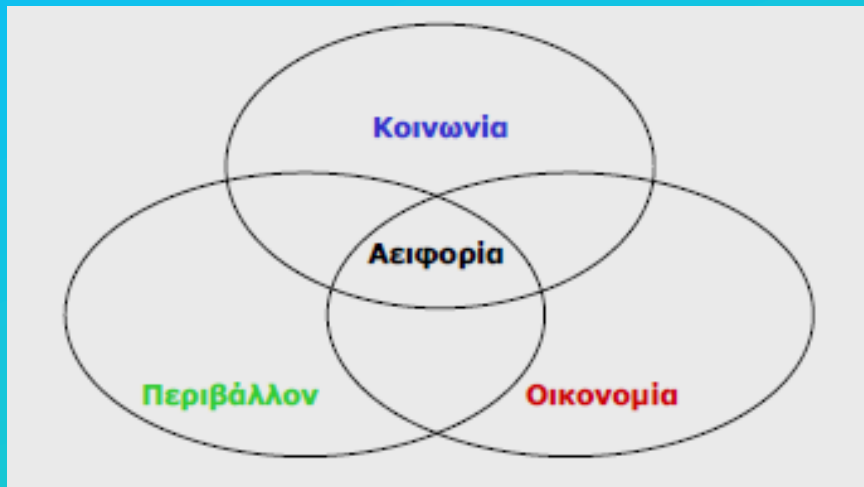
05 Μελέτες περίπτωσης

1. Ορισμός βιώσιμης ανάπτυξης/ αειφορίας

Ο ορισμός της αειφορίας σύμφωνα με κείμενα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών είναι «η δυνατότητα να ανταποκριθούμε στις ανάγκες του παρόντος, χωρίς να θέσουμε σε κίνδυνο την προοπτική των μελλοντικών γενεών για να αντιμετωπίσουν τις δικές τους ανάγκες».

Κατά τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού, ο Βιώσιμος Τουρισμός θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη της υφιστάμενες και μελλοντικές οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις, απευθυνόμενος στις ανάγκες των επισκεπτών, του ιδιωτικού τομέα, του περιβάλλοντος και των τοπικών κοινωνιών (UNWTO, 2005).

Συνεπώς, η σύγχρονη έννοια της Ανάπτυξης είναι συναφασμένη με την Αειφορία που συνδυάζει και προϋποθέτει τις ακόλουθες έννοιες:

- οικονομική βιωσιμότητα,
- σεβασμό στο περιβάλλον,
- ένταξη στο τοπικό κοινωνικό και οικονομικό γίγνεσθαι.

Με την αειφορία επιτυγχάνεται

01

- ✓ ο βέλτιστος δυνατός συγκερασμός οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών πολιτικών,
- ✓ η προστασία του περιβάλλοντος σε συνδυασμό με την οικονομική ανάπτυξη,
- ✓ η δυνατότητα να κληροδοτήσουμε στις επόμενες γενιές ένα περιβάλλον κατ' ελάχιστον εξ ίσου δυναμικό και χρήσιμο, όπως αυτό που κληρονομήσαμε,
- ✓ η αποφυγή της υπέρμετρης επιβάρυνσης πόρων,
- ✓ η ενσωμάτωση κανόνων και νόμων που επιβάλλουν την βιώσιμη/ αειφόρο ανάπτυξη.

Καθοριστικοί δείκτες βιώσιμου τουρισμού

01

για τα **οικονομικά μεγέθη** είναι:

- ✓ η κατά κεφαλή (ανά τουρίστα) προστιθέμενη αξία της εκάστοτε μορφής τουρισμού

για τα **περιβαλλοντικά μεγέθη** είναι:

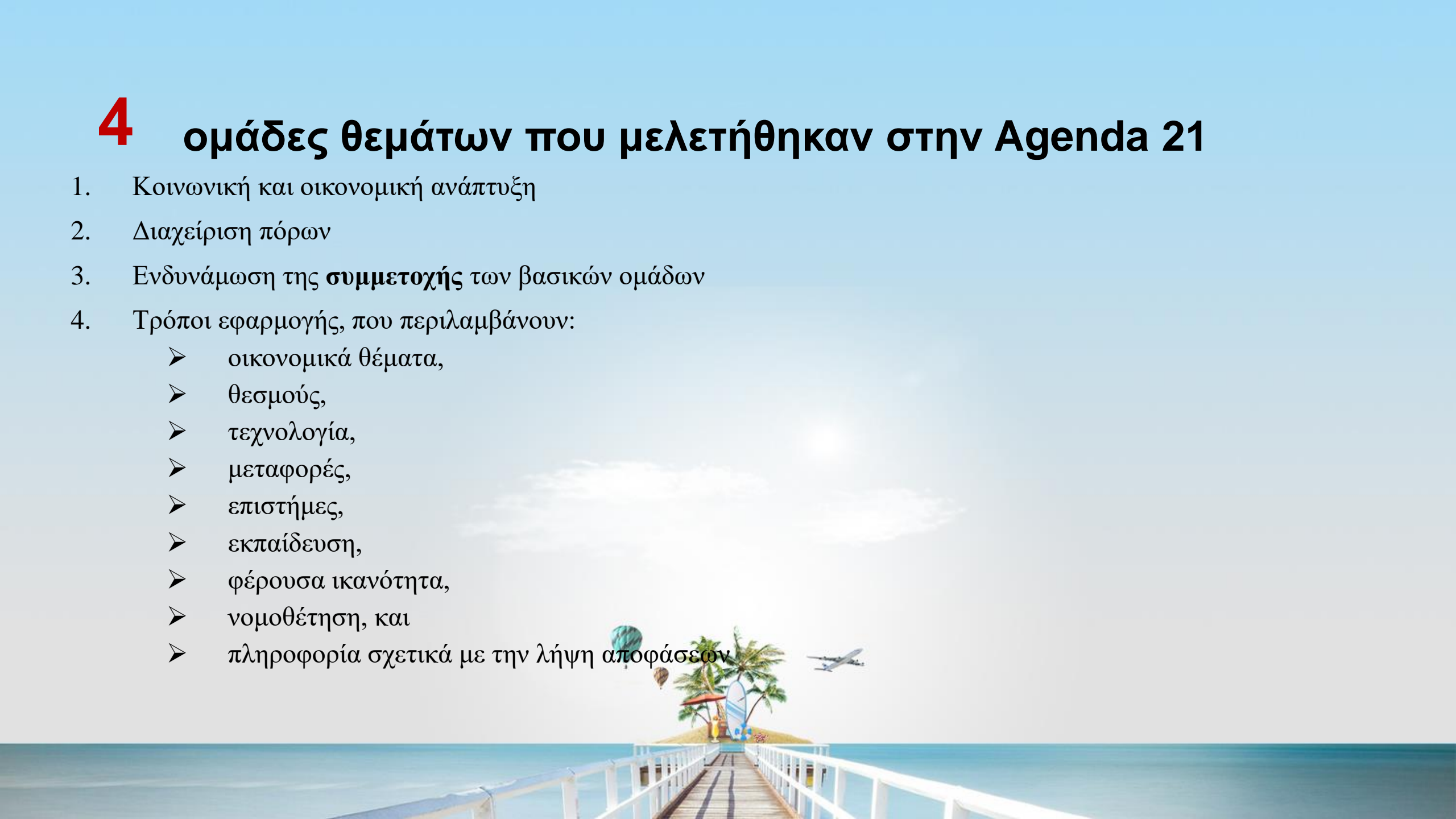
- ✓ η κατανάλωση πόρων ή/και η παραγωγή αποβλήτων ανά τουρίστα

Χαρακτηριστικά Βιώσιμου Τουρισμού

- Προστατεύει και αξιοποιεί τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής στην οποία αναπτύσσεται, δημιουργώντας νέες θέσεις απασχόλησης για **ειδικευμένο** προσωπικό,
- Καταναλώνει **τοπικά προϊόντα**, μειώνοντας την ανάγκη για εισαγωγές, ενώ συγχρόνως συμβάλλει στην **αποφυγή** της έντονης μονοκαλλιέργειας,
- Συντείνει στην **καλύτερη διάχυση των τουριστικών ροών** στο χώρο και στο χρόνο → αποφυγή συνωστισμού, πίεσης στους πόρους, κατασκευής υποδομών και ανωδομών μεγάλου μεγέθους,
- Στηρίζει την **ανάπτυξη αντιρρυπαντικών τεχνολογιών** και **συμπεριφορών φιλικών** προς το περιβάλλον κλπ,
- Προσελκύει άτομα υψηλότερου βιοτικού και μορφωτικού επιπέδου.

4 ομάδες θεμάτων που μελετήθηκαν στην Agenda 21

1. Κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη
2. Διαχείριση πόρων
3. Ενδυνάμωση της **συμμετοχής** των βασικών ομάδων
4. Τρόποι εφαρμογής, που περιλαμβάνουν:
 - οικονομικά θέματα,
 - θεσμούς,
 - τεχνολογία,
 - μεταφορές,
 - επιστήμες,
 - εκπαίδευση,
 - φέρουσα ικανότητα,
 - νομοθέτηση, και
 - πληροφορία σχετικά με την λήψη αποφάσεων

Αρχές του αειφόρου τουρισμού

- Υποστηρίζει την τοπική οικονομία:
 - Μειώνει την διαρροές δημιουργώντας συνδέσμους μεταξύ τοπικών επιχειρήσεων
 - Παρέχει ποιοτικό εργατικό δυναμικό
 - Διευκολύνει την χρηματοδότηση τοπικών επιχειρήσεων
- Χρησιμοποιεί υπεύθυνο μάρκετινγκ:
 - Παρέχει ακριβή πληροφόρηση
 - Ενθαρρύνει off-peak επισκέψεις (seasonality)
- Συνεισφέρει στην έρευνα και στον έλεγχο:
 - Προστασία πόρων όπου υπάρχει τουριστική δραστηριότητα
 - Μετρά και ελαχιστοποιεί τις επιπτώσεις

Αρχές του αειφόρου τουρισμού

- Αναγνωρίζει όρια ανάπτυξης:
 - Εξισώνει οικονομικούς, κοινωνικούς, πολιτιστικούς και περιβαλλοντικούς στόχους
 - Υπεύθυνη διαχείριση δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών
- Παρέχει μακροχρόνιο όραμα:
 - Λαμβάνει υπόψη του και τις ανάγκες του παρόντος και του μέλλοντος
 - Προληπτικές στρατηγικές διατήρησης της αειφορικότητας
- Δρα με γνώμονα την ισότητα και την δικαιοσύνη:
 - Cost/benefit analysis για όλους τους ενδιαφερόμενους
 - Ίση διανομή

Αρχές του αιφόρου τουρισμού

- Εκπαιδεύει και καταρτίζει την τοπική κοινωνία:
 - Επιτρέπει του ντόπιους να αναμειχθούν στην διαχείριση
 - Εμπλουτίζει τις δεξιότητες τους

- Εμπλέκει την τοπική κοινωνία:
 - Σχεδιασμό
 - Έλεγχο της ανάπτυξης, στρατηγική και εφαρμογή
 - Λήψη αποφάσεων

Αρχές του αιιφόρου τουρισμού

- Ενσωματώνει την τουριστική ανάπτυξη μέσα στο σχέδιο δράσης της τοπικής κοινωνίας:
 - Τουριστικό πλάνο = άλλες δράσεις
 - Ο τουρισμός είναι μέρος ευρύτερου στόχου
 - Συνεργασία μεταξύ πολλών φορέων

- Παρέχει πληροφόρηση:
 - Hosts/guests
 - Εκ των προτέρων

Στα πλαίσια σχεδιασμού βιώσιμης μαρίνας

- ✓ Οι ανάγκες και οι επιθυμίες της αγοράς εξαρτώνται άμεσα από πέντε παράγοντες (Ravin, 2019)

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το ότι μία μαρίνα θεωρείται ως τόπος συναντήσεως της ανώτερης κοινωνικής τάξης (στα μεγαλύτερα ποσοστά ανθρώπων που διαθέτουν μεγάλα εισοδήματα).

Μια άλλη μοναδική πρόκληση είναι η ανάγκη για την ασφάλεια. Τα μέλη λεσχών τοποθετούν τον πολύ πολύτιμο εξοπλισμό στα χέρια της μαρίνας. Χωρίς κατάλληλη ασφάλεια, μπορεί να κλαπεί ή να βλαφθεί

Ασφάλεια και επαγγελματισμός

Επαγγελματισμός & γνώση υπαλλήλων μαρινών, ευγένεια ασφάλεια της μαρίνας ως θέση για να "δένουν" ως θέση της ψυχαγωγίας & συμμόρφωση με τις οδηγίες ασφάλειας μαρίνα.

Αξία του χώρου στάθμευσης

Απόσταση από τη μαρίνα, Άποψη από τη μαρίνα , σταθμεύοντας κοντά στη μαρίνα καθώς και την τιμή της ιδιότητας μέλους στη μαρίνα.

Αξία της λέσχης μελών

Χρήση των γερανών, της κοινωνικής ατμόσφαιρας στη μαρίνα , του βενζινάδικου στη μαρίνα και τη λέσχη μελών

Προστασία του περιβάλλοντος και καθαρότητα

ευκολία των παρεχόμενων υπηρεσιών καθαρότητα νερού και των λιμένων, καθαρότητα και τη χρήση των ντους, προστασία του περιβάλλοντος στη μαρίνα και την προστασία του περιβάλλοντος στις περιοχές που περιβάλλουν τη μαρίνα.

Ευκολία της πρόσβασης & χρήση των πληροφοριών

Ευκολία πρόσβασης επισκεπτών, ευκολία πρόσβασης χρήσης των εγκαταστάσεων μαρινών και των ενημερωτικών δημοσιεύσεων για τη μαρίνα.

02. Εστιασμένες στρατηγικές για τον βιώσιμο θαλάσσιο τουρισμό της ΕΕ

Από συνολικά 14 δράσεις επικοινωνίας της ευρωπαϊκής στρατηγικής η εστίαση αφορά:

- 1** Θα στηρίξει την ανάπτυξη διακρατικών και διαπεριφερειακών εταιρικών σχέσεων, δικτύων, συνεργατικών σχηματισμών και στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης
- 2** Θα αναπτύξει τον οικοτουρισμό, χρησιμοποιώντας το ευρωπαϊκό σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (EMAS) και δείκτες οικολογικού σήματος της ΕΕ και θα ενθαρρύνει τη σύνδεση με άλλες δράσεις υπέρ της αειφορίας.
- 3** Θα προωθήσει την εφαρμογή του πρωτοκόλλου της σύμβασης της Βαρκελώνης σχετικά με την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών και τη σχετική σύσταση του Συμβουλίου και θα προωθήσει τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και την πράσινη υποδομή, ώστε να διασφαλίσει τη βιώσιμη ανάπτυξη των παράκτιων περιοχών της ΕΕ.
- 4** Θα προωθήσει στρατηγικές για την πρόληψη των αποβλήτων και τη διαχείριση των θαλάσσιων απορριμμάτων ώστε να στηρίξει τον βιώσιμο παράκτιο και θαλάσσιο τουρισμό.

https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/coastal_tourism_el

03. Ανάπτυξη και ανάγκη χωροταξικού σχεδιασμού

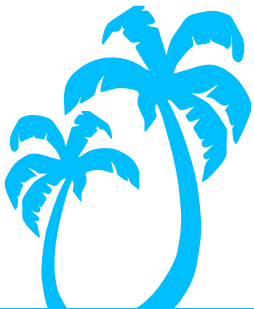
Εθνικό (Ειδικό) Χωροταξικό Σχέδιο για τον Τουρισμό

Γιατί η αναγκαιότητα

- ✓ να διαφυλάξει τους πολύτιμους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους στους οποίους βασίζει την ανάπτυξή του ο ελληνικός τουρισμός και
- ✓ να επιτρέψει την ανάπτυξή του με την προσαρμογή του προσφερόμενου τουριστικού «προϊόντος» μέσω και της χωροθέτησης εθνικής σημασίας υποδομών μεταφορών (τουριστικοί λιμένες, περιφερειακά αεροδρόμια, κλπ.)
- ✓ καθώς και ειδικών τουριστικών υποδομών στις σύγχρονες και διαρκώς μεταβαλλόμενες ανάγκες της -έντονα ανταγωνιστικής- διεθνούς τουριστικής αγοράς.

Σύμφωνα με τον στρατηγικό σχεδιασμό του **ΣΕΤΕ**, κύρια προτεραιότητα και μοχλό για την ανάπτυξη του ελληνικού τουρισμού, αποτελεί ο εμπλουτισμός του κυρίαρχου μοντέλου του «Ήλιος & Θάλασσα» μέσω της δημιουργίας ενός ισχυρού και διαφοροποιημένου χαρτοφυλακίου έξι βασικών τουριστικών προϊόντων και σειράς θεματικών και εξειδικευμένων υπηρεσιών.

ΙΝΣΕΤΕ (2014)

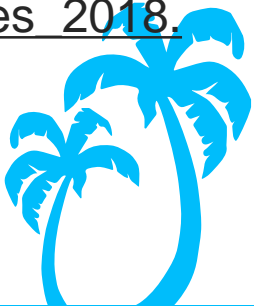
Τουριστική ανάπτυξη & βιοποικιλότητα

- ✓ Αξίζει να σημειωθεί ότι υπάρχει ένα σημαντικός αριθμός τουριστικών καταλυμάτων εντός προστατευόμενων περιοχών που τεκμηριωμένα αποτελούν καλές πρακτικές σε διεθνές επίπεδο, ενδεικτικά:

- **Park Hyatt Maldives Hadahaa**
<http://maldives.hadahaa.park.hyatt.com>

ENVIRONMENTAL & SOCIAL SUSTAINABILITY POLICY

- **Fregate Private island**
<http://www.fregate.com/>
- **Costa Navarino**
<https://www.costanavarino.com/>
https://www.costanavarino.com/wp-content/uploads/SustainabilityReport_SinglePages_2018.pdf

Φέρουσα ικανότητα νησιωτικών τουριστικών προορισμών

- ✓ Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού ήταν ο πρώτος οργανισμός που προσέφερε ένα πρακτικό ορισμό της έννοιας της φέρουσας ικανότητας ενός τουριστικού προορισμού σύμφωνα με τον οποίο «... είναι ο μέγιστος αριθμός ατόμων που επισκέπτονται ταυτόχρονα ένα τουριστικό προορισμό χωρίς την καταστροφή του φυσικού, οικονομικού και κοινωνικό-πολιτισμικού περιβάλλοντος και μίας μη αποδεκτής μείωσης του βαθμού ικανοποίησης των επισκεπτών» (PAP/RAC, 1997) και ο οποίος υιοθετήθηκε από το Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών.
- Θα πρέπει να θεωρηθεί μόνο ως ένα ευέλικτο και δυναμικό διαχειριστικό εργαλείο με στόχο την βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη που να εκτιμά το βέλτιστο επίπεδο ικανότητας (σ.σ. χωρητικότητας) μίας συγκεκριμένης περιοχής
- Θα πρέπει να τονισθεί ότι η καταλυτική πλειοψηφία των καλών πρακτικών κατά την εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας στη Μεσόγειο αφορούν σε γεωγραφικά προσδιορισμένες περιοχές και νησιά, μικρού (<200χλμ²) ή μεσαίου μεγέθους (<1000 χλμ²) κυρίως με πρωτοβουλία της τοπικής αυτοδιοίκησης, πχ. Calvia - Ισπανία, Elba – Ιταλία

04. Κοινωνικό-πολιτισμικές επιπτώσεις του θαλάσσιου τουρισμού στα παράκτια περιβάλλοντα

04 Κοινωνικό-πολιτισμικές επιπτώσεις του θαλάσσιου τουρισμού στα παράκτια περιβάλλοντα

- ✓ Ο θαλάσσιος τουρισμός, αποτελεί μια τεράστια επιχείρηση που αποτελεί ένα τμήμα της ευρύτερης βιομηχανίας του τουρισμού. Για πολλά νησιωτικά και παράκτια έθνη (Μαλδίβες, νησιά Καραϊβικής, Κανάρια, Βαλεαρίδες, κ.λπ.) ο θαλάσσιος τουρισμός αποτελεί την «αιχμή του δόρατος»
- ✓ σε αρκετές περιπτώσεις αποτελεί τη μοναδική μορφή τουρισμού.
- ✓ ο θαλάσσιος τουρισμός, **στα πρώτα στάδια**, θεωρείται ως ένας επιθυμητός τομέας – στόχος για ανάπτυξη λόγω της σημαντική εισροής συναλλάγματος, της αύξησης της απασχόλησης και της δημιουργίας αναπτυξιακών υποδομών.
- ✓ η **ανάλυση κόστους – ωφελειών** της τουριστικής ανάπτυξης συνήθως επικεντρώνεται σε αυτά τα θετικά αποτελέσματα, δίνοντας ελάχιστη προσοχή στην κοινωνικές, περιβαλλοντικές και άλλες επιπτώσεις που συνδέονται με την ανάπτυξη του τουρισμού γενικότερα (Warren & Taylor, 1994) και του θαλάσσιου τουρισμού ειδικότερα.

Μοίρα (2002)

θεωρίες διερεύνησης αρνητικών συνεπειών της ανάπτυξης τουρισμού

- ✓ Ενδιαφέρον παρουσιάζει η θεωρία της «**διαδοχής της αναψυχής**» (Stankey, 1985) η οποία δείχνει τους κινδύνους που προκαλούνται από μικρές αλλά αυξανόμενες αλλαγές στο φυσικό περιβάλλον. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή το ξαφνικό ενδιαφέρον που ακολουθεί την ανακάλυψη μιας «παρθένας και αμόλυντης» περιοχής, ακολουθεί η **υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος**.
- ✓ Σταδιακά, οι αρχικοί επισκέπτες, που προσελκύνθηκαν από το αμόλυντο περιβάλλον, απομακρύνονται και αντικαθίστανται από **μεγαλύτερους αριθμούς επισκεπτών**, με λιγότερες προσδοκίες περιβαλλοντικής ποιότητας. Αυτή η αλυσίδα συνεχίζεται, με αποτέλεσμα τους ακόμα μεγαλύτερους αριθμούς επισκεπτών, την αυξανόμενη ανάπτυξη της υποδομής των περιοχών προκειμένου να ανταποκριθεί στις ανάγκες των τουριστών και τη σταδιακή υποβάθμιση της ποιότητας του περιβάλλοντος.

θεωρίες διερεύνησης αρνητικών συνεπειών της ανάπτυξης τουρισμού

✓ Στο διάστημα αυτό, η αρχική ομάδα επισκεπτών, που την ονομάζουμε «ομάδα ανακάλυψης», μετακινείται, εξερευνά και «ανακαλύπτει» μια νέα παρθένα περιοχή και έτσι ξεκινά και πάλι η αλυσίδα «της διαδοχής της αναψυχής».

Η θεωρία της «διαδοχής της αναψυχής» βρίσκει άμεση εφαρμογή στα **παράκτια και ειδικότερα στα νησιωτικά περιβάλλοντα**. Διότι στις περιοχές αυτές η συνάντηση της ξηράς με τη θάλασσα αποτελεί κατά κανόνα πεδίο ανάπτυξης ποικίλων θαλάσσιων δραστηριοτήτων, που αποτελούν ισχυρό πόλο έλξης τουριστών.

Αποτέλεσμα αυτών είναι οι νησιωτικές κυρίως περιοχές να παρουσιάζουν υψηλό βαθμό τρωτότητας στον κίνδυνο του «**αιφνίδιου ενδιαφέροντος**» των τουριστών.

Μοίρα (2002)

Μοντέλο «κύκλο ζωής του τουρισμού» (Butler, 1990)

- ✓ Μια περιοχή που ανακαλύπτεται για πρώτη φορά τουριστικά, μοιραία θα ακολουθήσει το τυπικό οικονομικό μοντέλο του «**κύκλου παραγωγικής ζωής**» που χρησιμοποιείται ευρύτατα στις περιοχές του μάρκετινγκ και της διοίκησης επιχειρήσεων.
- ✓ Σύμφωνα μ' αυτό ένα προϊόν θα ακολουθήσει το μοντέλο ανάπτυξης γέννηση – ανάπτυξη - ωριμότητα. Το μοντέλο ανάπτυξης καταγράφηκε σε διάφορες περιοχές και σχετίζεται και με αρκετές περιοχές όπου αναπτύχθηκε ο θαλάσσιος τουρισμός.
- ✓ Για παράδειγμα, η περίπτωση του κόλπου Hanauma στο νησί Οάχου στη Χαβάη δείχνει τόσο τσιδραματικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις που μπορεί να προκύψουν ως αποτέλεσμα του θαλάσσιου τουρισμού καθώς και τα στάδια ανάπτυξης που σκιαγραφούνται στο μοντέλο του κύκλου ζωής.

Περίπτωση αρνητικών κοινωνιολογικών επιπτώσεων στη Χαβάη (2)

- ✓ Hanauma είναι ένας προστατευμένος κόλπος στη νησί Οάχου, στη Χαβάη, περίπου 15 λεπτά οδικώς από την πρωτεύουσα Χονολουλού. Πριν από το 1950, αυτός ο περικλειστος κόλπος χρησιμοποιείτο από τους ντόπιους για την παραδοσιακή συλλογή τροφής, από περιστασιακούς ψαράδες και από κατασκηνωτές του Σαββατοκύριακου.
- ✓ Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '50 κατασκευάσθηκε ένας παραλιακός δρόμος από τη Χονολουλού μέχρι τον κόλπο. Αυτό το έργο βελτίωσε σημαντικά τη δυνατότητα πρόσβασης αυξάνοντας τον αριθμό των επισκεπτών στον κόλπο, με αποτέλεσμα να προκληθεί **μια μαζική αύξηση της χρήσης** την επόμενη δεκαετία
- ✓ το 1964 πάνω από 1.000 ψάρια και 500 κομμάτια κοράλλια αφαιρούνταν κάθε χρόνο από επισκέπτες του κόλπου με τη χρήση καταδυτικών συσκευών και καμακιών.
- ✓ **Από το 1967, ο κόλπος Hanauma έλαβε το καθεστώς του αποθέματος (Hanauma Bay Nature Preserve)**
- ✓ ο δρόμος βελτιώθηκε, οι θέσεις για στάθμευση αυξήθηκαν, ενώ προστέθηκαν και χώροι ανάπαυσης και χώροι για πικ νικ. Η δημιουργία αυτών των εγκαταστάσεων αύξησε κατακόρυφα τη δημοτικότητα του κόλπου με αποτέλεσμα να αρχίσουν να εκφράζονται ανησυχίες για τη φέρουσα ικανότητα του.

Περίπτωση αρνητικών κοινωνιολογικών επιπτώσεων στη Χαβάη (2)

- ✓ Μία μελέτη που έγινε το 1977 για να προσδιορίσει το άριστο επίπεδο χρήσης του πάρκου διαπίστωσε ότι η φέρουσα ικανότητα του κόλπου ανερχόταν σε 1.000 επισκέπτες την ημέρα.
- ✓ Καθώς όμως η δημοτικότητα του κόλπου αύξανε συνεχώς, η χρήση του κόλπου ανήλθε στους 10.000 επισκέπτες την ημέρα. Μέχρι το 1981 επισκέπτονταν το μικρό κόλπο κάθε χρόνο πάνω από 2.000.000 τουρίστες
- ✓ Η ταχεία ανάπτυξη του αριθμού των τουριστών, μαζί με την υποδομή που δημιουργήθηκε για να εξυπηρετήσει αυτές τις ανάγκες, προκάλεσε μια σημαντική μείωση της ποιότητας του οικοσυστήματος του κόλπου, ιδιαίτερα στις ευρύτερα χρησιμοποιούμενες ρηχές περιοχές.
- ✓ Η αμειβόμενη πρόσβαση από το 1998 έχει οδηγήσει σε μείωση του αριθμού των παραθεριστών. Το 2002 άνοιξε το Κέντρο Ναυτιλιακής Εκπαίδευσης, οι επισκέπτες είναι υποχρεωμένοι να παρακολουθήσουν πρώτα μια ταινία μικρού μήκους και να εξοικειωθούν με τους κανόνες φροντίδας για τη φύση του κόλπου.

Μοίρα (2002)

Περίπτωση αρνητικών κοινωνιολογικών & περιβαλλοντικών επιπτώσεων στη Χαβάη (2)

- ✓ Ο αριθμός των επισκεπτών που τις δεκατίες του 70 & 80'αγγίζαν και τους 10.000 ημερησίως, πλέον με το πλάνο διοίκησης του θαλάσσιου πάρκου το 2019 ο αριθμός αυτός δεν ξεπερνάει τις 3.000.
- ✓ Λόγω της μη λειτουργίας του Πάρκου ήδη από το Μάρτιο του 2019 λόγω της πανδημίας παρατηρήθηκαν τα εξής θετικά σημεία στην θαλάσσια περιοχή:
 - Παρατήρηση μεγάλων ψαριών που επέστρεψαν στον κόλπο
 - Μεγαλύτερος αριθμός και δραστηριοποίηση από φώκιες
 - Πιο καθαρά νερά πιο διαυγή (18%) στα 2m βάθος και 46% στα 5m βάθος

<https://www.youtube.com/watch?v=NZZzPpQkRUc>

Research chronicles improved conditions at
Hanauma Bay during closure

Περιβαλλοντικές επιπτώσεις του θαλάσσιου τουρισμού

- ✓ Σήμερα υπάρχει μια συνεχώς αυξανόμενη ζήτηση για σχετικά «αδιατάρακτα» παράκτια περιβάλλοντα και ειδικότερα για τα περιβάλλοντα που φιλοξενούν άγρια ζωή
- ✓ Αυτή η μορφή τουρισμού επιδοκιμάζεται από πολλούς ερευνητές καθώς θεωρείται ως κατάλληλος τρόπος για την διάσωση απειλούμενων πληθυσμών των αγρίων ζώων, συμπεριλαμβανομένων και των θαλάσσιων ειδών.
- ✓ Μάλιστα οι απόψεις αυτές μπορούν να συνοψισθούν με μια δήλωση: «Ο τουρισμός εμπεριέχει τους σπόρους της καταστροφής του. Ο τουρισμός μπορεί να σκοτώσει τον τουρισμό, να καταστρέψει τα ίδια τα ελκυστικά στοιχεία του περιβάλλοντος, τα οποία οι τουρίστες έρχονται να απολαύσουν σε μια περιοχή»
- ✓ Υπάρχουν πολλές περιπτώσεις, τόσο στον ελλαδικό όσο και στο διεθνή χώρο που επιβεβαιώνουν αυτές τις ανησυχίες.

Περιβαλλοντικές επιπτώσεις του θαλάσσιου τουρισμού

- ✓ Στην Ελλάδα. Στη **Ζάκυνθο**, η μεγάλη και ανεξέλεγκτη αύξηση της κατασκευής παράκτιων ξενοδοχειακών μονάδων και η αυξημένη ζήτηση για θαλάσσια αθλήματα, έχουν επιφέρει σημαντικές καταστροφές στις περιοχές όπου φωλιάζουν η χελώνα *Careta-Careta* και η πράσινη χελώνα *Chelonia Mydas*.
- ✓ Η συρρίκνωση του παράκτιου χώρου που χρησιμοποιείται για την ωτοκία, λόγω της άναρχης τουριστικής ανάπτυξης, ο θόρυβος από τα ξενοδοχεία, τα οχήματα και τα κέντρα διασκέδασης, τα φώτα που αποπροσανατολίζουν τους νεοσσούς, οι ομπρέλες παραλίας κ.λπ. είναι ανασταλτικοί παράγοντες στην ωτοκία και την εκκόλαψη.
- ✓ Οι ενέργειες που έγιναν για την προστασία των περιοχών αυτών (δημιουργία **Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου** το Δεκέμβριο του 1999)

Σκοπός ίδρυσης του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου

Η επίτευξη του σκοπού ίδρυσης του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου πραγματοποιείται με την ανάπτυξη μιας σειράς προγραμμάτων και δράσεων, όπως:

- ✓ Πρόγραμμα Ελέγχου Δραστηριοτήτων/ Φύλαξης και Ενημέρωσης.
- ✓ Πρόγραμμα Επιστημονικής Παρακολούθησης του προστατευταίου αντικειμένου
- ✓ Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
- ✓ Δράσεις για την ανάπτυξη του τουρισμού σύμφωνα με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης
- ✓ Δράσεις για την διαφύλαξη των παραδοσιακών χρήσεων (αλιείας, βόσκησης, γεωργίας κ.λ.π.)
- ✓ Δράσεις για την διαφύλαξη του φυσικού και πολιτιστικού τοπίου

Δράσεις Ε.Θ.Π.Ζ. για την βιώσιμη ανάπτυξη

01 Βιώσιμη αλιεία και ενίσχυση των συμμετοχικών διαδικασιών στο Ε.Θ.Π.Ζ

- 2^η χρονιά υλοποίησης
- Αφορά στη διακυβέρνηση αλιείας κάτω από το πρίσμα της γαλάζιας οικονομίας
- Έρευνα πεδίου: υποβρύχιες καταγραφές από δύτες και υποβρύχιες κάμερες, καταγραφή αλιευμάτων των επαγγελματιών παράκτιων αλιέων μικρής κλίμακας εντός και εκτός της προστατευόμενης περιοχής
- Οι εργασίες πεδίου στοχεύουν στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των Μέτρων Διαχείρισης και Προστασίας για την βιώσιμη αλιεία στο Ε.Θ.Π.Ζ., σημαντικό κομμάτι του προγράμματος αυτού αποτελεί
- **Η ενίσχυση των συμμετοχικών διαδικασιών στη διαχείριση της Προστατευόμενης Περιοχής με την άμεση εμπλοκή των αλιέων και των σχετικών φορέων και υπηρεσιών (π.χ. διεύθυνση αλιείας, λιμενικό) στη λήψη αποφάσεων και πρωτοβουλιών**

Περισσότερες πληροφορίες :
<http://nmp-zak.org/>

02 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ιόνια Νησιά 2014-2020»

Συγκεκριμένα οι ενέργειες που θα πραγματοποιηθούν είναι:

- 1) **Κατασκευή και εγκατάσταση υποδομών** επόπτευσης/ πληροφόρησης, με στόχο την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας, εξαιτίας αφενός της μεγάλης επισκεψιμότητας και αφετέρου της ανάπτυξης παράνομων δραστηριοτήτων, όπως λαθροθηρία, παράνομη αλιεία, πυρκαγιές και την προστασία αυτής.
- 2) **Ράμπες σε παραλίες ωτοκίες** για τη πρόσβαση Ατόμων με Αναπηρία.
- 3) **Αυτοκίνητο και σκάφος** για την επόπτευση/επιστημονική παρακολούθηση.
- 3) **Οριοθέτηση Προστατευόμενης Περιοχής.**
- 4) **Δημιουργία/επικαιροποίηση ενημερωτικού υλικού** για να συμπεριληφθούν πληροφορίες με τα νέα επιστημονικά δεδομένα που έχουν αποκτηθεί μέσω των επιστημονικών μελετών παρακολούθησης αλλά και οι νέες περιοχές ευθύνης του Φ.Δ. του Ε.Θ.Π.Ζ.
- 6) **Άλλες δράσεις** που λειτουργούν συμπληρωματικά των παραπάνω π.χ. ένδυση φυλάκων περιβάλλοντος, κιάλια, φακοί, Η/Υ

**Δράσεις Ε.Θ.Π.Ζ.
για την βιώσιμη
ανάπτυξη**

Περισσότερες πληροφορίες :
<http://nmp-zak.org/>

Σε παράκτια τουριστικά θέρετρα στη Γκόα της Ινδίας

όπου κατευθύνονται πολλοί τουρίστες με οργανωμένα πακέτα των Βρετανικών Αερογραμμών (British Airways),

- ✓ υπάρχει παροχή πόσιμου νερού ολόκληρο το 24/ωρο.
- ✓ Όμως ο αγωγός που προμηθεύει το νερό στα θέρετρα περνά από γειτονικά χωριά, στα οποία αρνήθηκαν την παροχή νερού έστω και για μια με δυο ώρες την ημέρα.
- ✓ Αποτέλεσμα, οι ντόπιοι μετακινούνται χιλιόμετρα μέσα στη ζέστη προκειμένου να αντλήσουν νερό από τα ελάχιστα πηγάδια που υπάρχουν στην περιοχή.
- ✓ Είναι χαρακτηριστικό ότι ένα ξενοδοχείο πέντε αστέρων καταναλώνει τόσο νερό την ημέρα, όσο πέντε χωριά.
- ✓ Το ίδιο συμβαίνει και με την παροχή ηλεκτρικού ρεύματος. Ένα ξενοδοχείο καταναλώνει 28 φορές περισσότερο ηλεκτρικό ρεύμα από ότι ένας μόνο κάτοικος της περιοχής
- ✓ Από τα παραπάνω προκύπτει ότι την ίδια στιγμή που ο τοπικός πληθυσμός στερείται βασικών πόρων για την επιβίωσή του **ο τουρισμός αποδεικνύεται «σπάταλη» δραστηριότητα**

Επιπτώσεις στο παράκτιο περιβάλλον

Οι επιπτώσεις αυτές μπορεί να ομαδοποιηθούν ως εξής:

- ◆ απώλεια φυσικών πόρων τους οποίους οι τοπικοί πληθυσμοί παραδοσιακά θεωρούν δεδομένους.
- ◆ αλλοίωση του παράκτιου περιβάλλοντος με την κατασκευή εγκαταστάσεων και υποδομών συχνά ξένων προς τον τοπικό και παραδοσιακό ρυθμό.
- ◆ αλλοίωση του φυσικού περιβάλλοντος και υποβάθμιση της αισθητικής.
- ◆ υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας της περιοχής.
- ◆ ηχορύπανση, ιδίως στην περίοδο αιχμής, με επιπτώσεις στην τοπική χερσαία και θαλάσσια χλωρίδα και πανίδα αλλά και στη ζωή των κατοίκων και των ίδιων των τουριστών.
- ◆ ρύπανση του παράκτιου και θαλάσσιου οικοσυστήματος.

Κοινωνικο-πολιτισμικές επιπτώσεις

Οι επιπτώσεις αυτές μπορεί να ομαδοποιηθούν ως εξής:

- ❖ στην πολιτισμική διάχυση, με την έννοια ότι συνύπαρξη διαφορετικών πολιτισμικών προτύπων προκαλεί προσμείξεις πολιτιστικών, κοινωνικών, καταναλωτικών, κ.λπ. συμπεριφορών.
- ❖ στην απώλεια της εθνικής πολιτιστικής παράδοσης.
- ❖ στην αύξηση της παραβατικότητας όπως πορνείας, χρήσης ναρκωτικών κ.λπ.
- ❖ σε ακραία φαινόμενα απόρριψης του τουρισμού από τους αυτόχθονες πληθυσμούς που αναστρέφει την ανάπτυξη της περιοχής.

Μελέτες περίπτωσης καλών πρακτικών

01

Ο ελληνικός θαλάσσιος δήμος του Μαραθώνα

Αποτελεί πραγματικά μοναδικό προορισμό και ιστορικό σύμβολο. Έχει επενδύσει σε υπηρεσίες υψηλής ποιότητας για την παροχή ευχερούς πρόσβασης σε άτομα με αναπηρίες. Για την εν λόγω πρωτοβουλία ο Μαραθώνας επιλέχθηκε για το βραβείο **EDEN 2013** (Ευρωπαϊκός Προορισμός Αριστείας).

Τι είναι το EDEN

Το πρόγραμμα «[European Destinations of Excellence](#)» - EDEN («Ευρωπαϊκοί Προορισμοί Αριστείας») της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ξεκίνησε το 2006 και αποσκοπεί τόσο στην ανάδειξη των αξιών, της ποικιλομορφίας και των κοινών χαρακτηριστικών ευρωπαϊκών τουριστικών περιοχών, όσο και στην προβολή προορισμών, στους οποίους η τουριστική ανάπτυξη διασφαλίζει την κοινωνική, πολιτιστική, οικονομική και περιβαλλοντική ισορροπία. Το πρόγραμμα στοχεύει, επίσης, στην ανάπτυξη και σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των Ευρωπαίων πολιτών.

Το έργο βασίζεται σε εθνικούς διαγωνισμούς, που πραγματοποιούνται κάθε δύο χρόνια και οδηγούν στην επιλογή ενός τουριστικού «Προορισμού Αριστείας» και τεσσάρων επιλαχόντων προορισμών από κάθε συμμετέχουσα χώρα.

Τι είναι το EDEN

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο της «Ατζέντας για έναν Αειφόρο και Ανταγωνιστικό Ευρωπαϊκό Τουρισμό», ξεκίνησε από το **2007** το πρόγραμμα «EDEN – Ευρωπαϊκοί Προορισμοί Αριστείας» με στόχο την ανάδειξη νέων τουριστικών προορισμών, μη παραδοσιακών και μη ανεπτυγμένων που αναπτύσσονται τουριστικά σύμφωνα με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης.

Το βασικότερο χαρακτηριστικό των επιλεγμένων προορισμών είναι η δέσμευσή τους στην **κοινωνική, πολιτιστική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα**, ενώ βραβεύονται αναδυόμενοι, σχετικά άγνωστοι, ευρωπαϊκοί προορισμοί που βρίσκονται στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στις υποψήφιες χώρες.

Ταυτόχρονα, το πρόγραμμα EDEN συμβάλει στην εξάπλωση των βιώσιμων πρακτικών που εφαρμόζονται στους επιλεγμένους προορισμούς σε ολόκληρη την Ένωση και στη μετατροπή τους σε πόλους έλξης επισκεπτών ολόκληρο το χρόνο.

<https://www.youtube.com/watch?v=aEHSTNUxwpw>

<https://www.youtube.com/watch?v=8fwvdcxvMGU>

Περισσότερες πληροφορίες

https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/eden/about_el

EDEN θεματικοί άξονες διαγωνισμού

main aspects of accessibility were particularly taken into consideration for the award

- is barrier-free (infrastructure and facilities)
- the destination is accessible by transport means suited to all users
- the services provided are of high quality and delivered by trained staff
- the activities, exhibits, attractions allow participation by everyone
- the marketing, booking systems, websites and services provide information accessible to all.

2019
Health
and well-
being
tourism

general award criteria

- be emerging, non-traditional and off-the beaten track
- offer authentic tourism experiences (i.e. a sense of place must be embedded across all activities)
- have local authorities with a capacity in managing their destination in a way to ensure social, cultural and environmental sustainability
- have a management organisation that has a capacity in sustainable tourism management
- have agencies, NGOs or authorities with the capacity to adopt sustainable tourism practices

2013
Accessible
tourism

general award criteria:

- be 'non-traditional' with a low number of visitors (in comparison with the national average)
- manage their own tourism offer in a way that ensures social, cultural and environmental sustainability
- be managed by a partnership between the public authorities and all those involved in tourism in and around the area (public-private partnerships are admitted)
- From 2013, destinations also had to have in place, or under preparation, a marketing management structure and a defined strategy for sustainable tourism development.

EDEN 2013:
Greece:
Municipality of
Marathon

EDEN 2013: Greece: Municipality of Marathon

«Προσβάσιμος Τουρισμός»

Το παράδειγμα του Μαραθώνα

<https://www.youtube.com/watch?v=njuhYj--bNk&list=PLx-A1vv7uDjjMpg0aXr5BGSagb8oahTlw&index=9>

Μέχρι τώρα Ελληνικά βραβεία:

2017 Πάτρα: Cultural Tourism category

2011 Δελφοί: Tourism and Regeneration of Physical Sites category

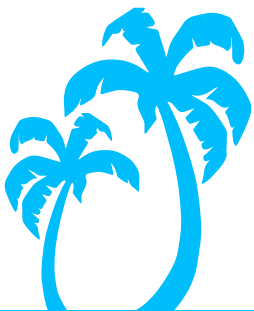
2010 Σέρρες: Aquatic Tourism category

<https://www.youtube.com/watch?v=0PpyIYAOypE>

2009 Λέσβος: Tourism and Protected Areas category

2008 Γρεβενά: Tourism and Local Intangible Heritage category

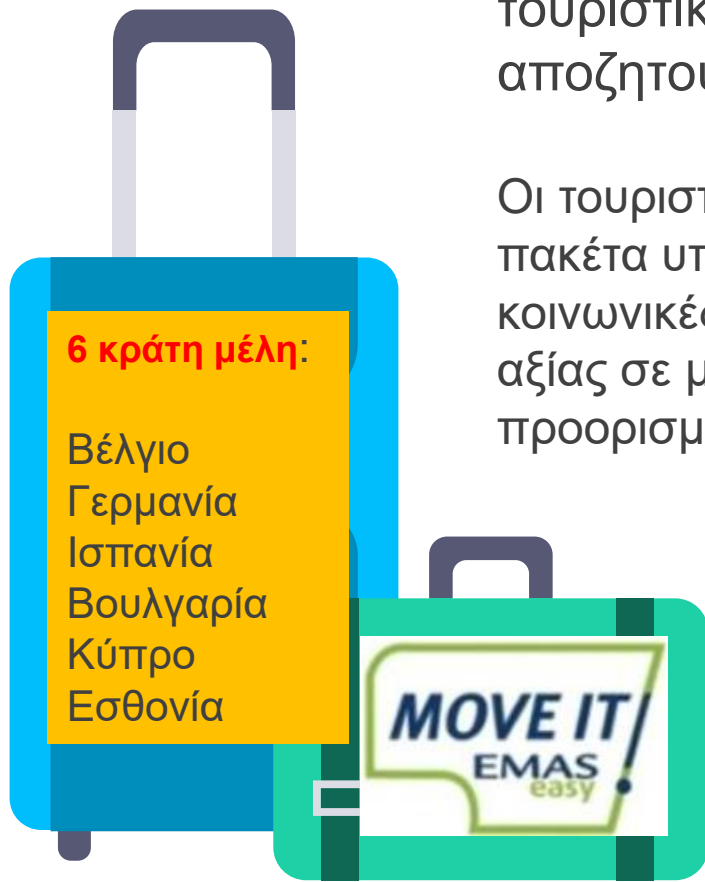
2007 Φλώρινα: Best Emerging Rural Destinations of Excellence

Προγράμματα βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης ΕΕ

Το πρόγραμμα **EMAS Easy MOVE-it!** εφαρμόζει το σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου της ΕΕ σε τοπικά τουριστικά προϊόντα ή υπηρεσίες και ενθαρρύνει τις ΜΜΕ να αποζητούν την αριστεία αναφορικά με την περιβαλλοντική απόδοση.

Οι τουριστικές ΜΜΕ λαμβάνουν μέρος ώστε να δημιουργήσουν ανταγωνιστικά πακέτα υπηρεσιών συνδέοντας πολιτισμικές, οικονομικές, οικολογικές και κοινωνικές πτυχές και διαμορφώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο μια αλυσίδα αξίας σε μια περιοχή. Οι πιλοτικές εφαρμογές καλύπτουν διάφορα είδη προορισμών και συνεργατικών σχηματισμών σε 6 κράτη μέλη

Website

<https://ec.europa.eu/environment/eco-innovation/projects/en/projects/emas-easy-move-it>

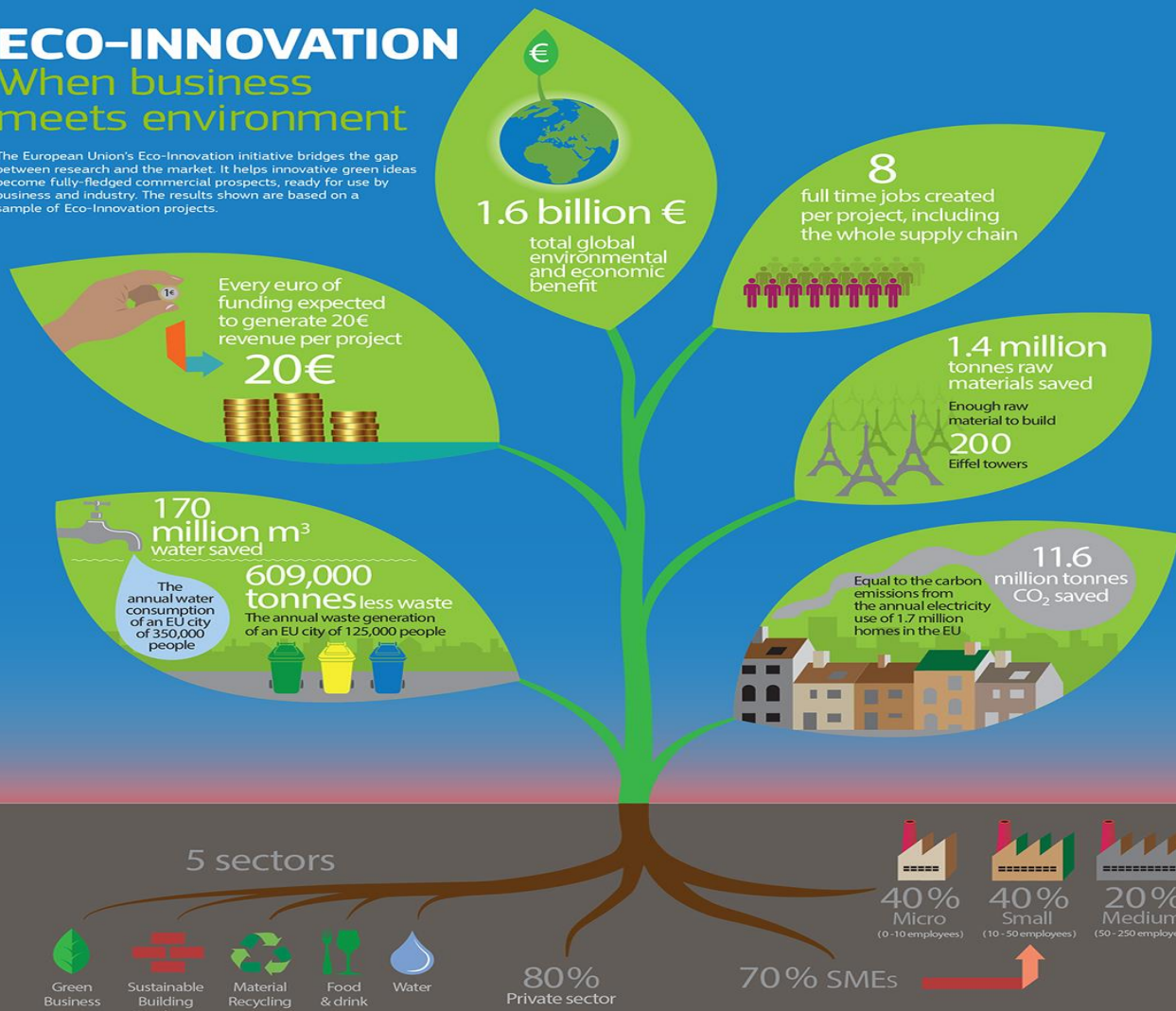
Project Fact File

ECO-INNOVATION

When business meets environment

The European Union's Eco-Innovation initiative bridges the gap between research and the market. It helps innovative green ideas become fully-fledged commercial prospects, ready for use by business and industry. The results shown are based on a sample of Eco-Innovation projects.

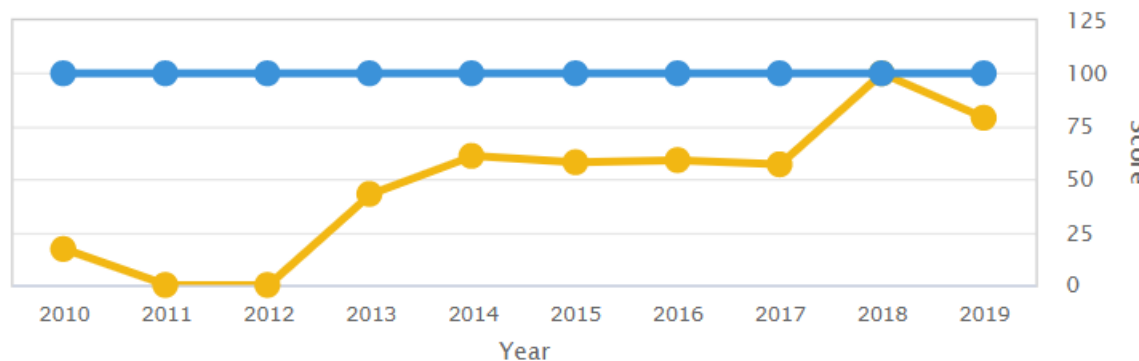

Results for 125 projects, indicated by the projects for two years after completion. Revenues from sales exclude production and labour costs but account for deadweight, market displacement and complementarity, supply chain effects and an optimism bias.

Eco-innovation

<http://ec.europa.eu/ecoinnovation>
Produced by the Executive Agency for Competitiveness and Innovation (EACI), 2013.

EUROPEAN ECO-INNOVATION SCOREBOARD INTERACTIVE TOOL

Η Ελλάδα

εφαρμόζει οικολογικές καινοτομίες χαμηλότερα από το Μ.Ο. της ΕΕ όπου τα τελευταία έτη 2017-2019 έχει την καλύτερη απόδοση και το 2018 φτάνει για 1^η φορά την βαθμολογία 100 της ΕΕ.

Για το 2019 ο δείκτης Eco-I performance την κατατάσσει 14^η θέση

https://ec.europa.eu/environment/ecoap/indicators/index_en

ΝΑΥΤΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΦΙΛΙΚΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ευκαιρίες & προοπτικές

Ο περιορισμός του περιβαλλοντικού αποτυπώματος

Της δραστηριότητας της ιστιοπλοΐας είναι απαραίτητος για να γίνει εφικτή η βιωσιμότητα του αθλήματος και στις επόμενες γενιές.

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις

της ιστιοπλοΐας δύναται να ελαχιστοποιηθούν είτε πρόκειται για ιστιοπλοΐα κρουαζιέρας είτε για αγωνιστική

Ποιες είναι οι περιβαλλοντικές ευθύνες

Των διοργανωτών, πώς μπορούν να δράσουν και ποιες ευκαιρίες και προοπτικές εγείρονται από μια περιβαλλοντικά ορθή ιστιοπλοϊκή ναυταθλητική διοργάνωση;

Η Διεθνής Ιστιοπλοϊκή Ομοσπονδία (World Sailing)

δράση και έχοντας συντάξει κατευθυντήριες οδηγίες παροτρύνοντας τους διοργανωτές, τους συμμετέχοντες αλλά και τους επισήμους να δρουν σύμφωνα με την ορθή περιβαλλοντική πρακτική

Εφαρμογή απλών κανόνων

τόσο κατά τη διάρκεια όσο και κατά την προετοιμασία ενός ναυταθλητικού γεγονότος συμβάλλοντας έτσι ώστε η δραστηριότητα της ιστιοπλοΐας να μην ελλοχεύει περιβαλλοντικούς κινδύνους.

Δράσεις

Ο Πανελλήνιος Όμιλος
Ιστιοπλοΐας
Ανοικτής Θαλάσσης

πρωτοπόρος σε κάθε καινοτομία και εναρμονιζόμενος με το πνεύμα των οδηγιών της Διεθνούς Ιστιοπλοϊκής Ομοσπονδίας σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος
αφιέρωσε το 55^ο Ράλλυ Αιγαίου στον σκοπό αυτό με σύνθημα
“Να σώσουμε τις θάλασσές μας” περιλαμβάνοντας στο πρόγραμμα της διοργανώσεως και περιβαντολογικές δράσεις.

Περισσότερες οδηγίες για την δημιουργία μιας πράσινης εκδήλωσης μπορείτε να βρείτε στην ιστοσελίδα της παγκόσμιας ομοσπονδίας ISAF
[https://www.sailing.org/tools/documents/ISAFGreenEventGuidance-\[9984\].pdf](https://www.sailing.org/tools/documents/ISAFGreenEventGuidance-[9984].pdf)

Μπανός (2018)

Μελέτη περίπτωσης

Ιστιοπλοΐα για Όλους από τον Έβρο μέχρι την Κρήτη

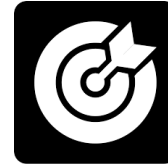

Το «**Hellenic Wind4all**» απευθύνεται σε όλα τα άτομα με αναπηρίες ανεξαρτήτως ηλικίας, με σκοπό να χαρίσει την ελευθερία και κινητικότητα που συχνά λείπουν από τη ζωή τους, ενισχύοντας την κοινωνικοποίηση και σωματική ενδυνάμωση μέσω της δραστηριότητάς τους στη θάλασσα

- ✓ θα έχουν πλέον τη δυνατότητα να ζήσουν ακόμη περισσότερα άτομα με αναπηρία χάρη στο πρόγραμμα «Hellenic Wind4all», μία νέα σημαντική πρωτοβουλία της **Ελληνικής Ιστιοπλοϊκής Ομοσπονδίας**.
- ✓ υλοποιείται με αποκλειστική δωρεά του **Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος (ΙΣΝ)** προβλέπει τη δημιουργία ομάδων ιστιοπλοΐας για άτομα με αναπηρία, την προμήθεια ειδικών σκαφών και την εκπαίδευση από προπονητές σε 5 ναυτικούς ομίλους, σε όλη τη χώρα. Το πρόγραμμα θα υλοποιηθεί στον Ναυτικό Όμιλο Αλεξανδρούπολης, Χίου, στον Ιστιοπλοϊκό Όμιλο Ηρακλείου και Πατρών και στον Ναυτικό Όμιλο Βόλου και Αργοναυτών. Ενώ μέσα στην επόμενη τριετία το πρόγραμμα θα «εξαπλωθεί» και σε άλλους ομίλους σε όλη τη χώρα.

Μελέτη-Εμπειρογνωμοσύνη με τίτλο

«Υφιστάμενη κατάσταση και προοπτικές του Ναυτικού Τουρισμού - Προτάσεις πολιτικής»

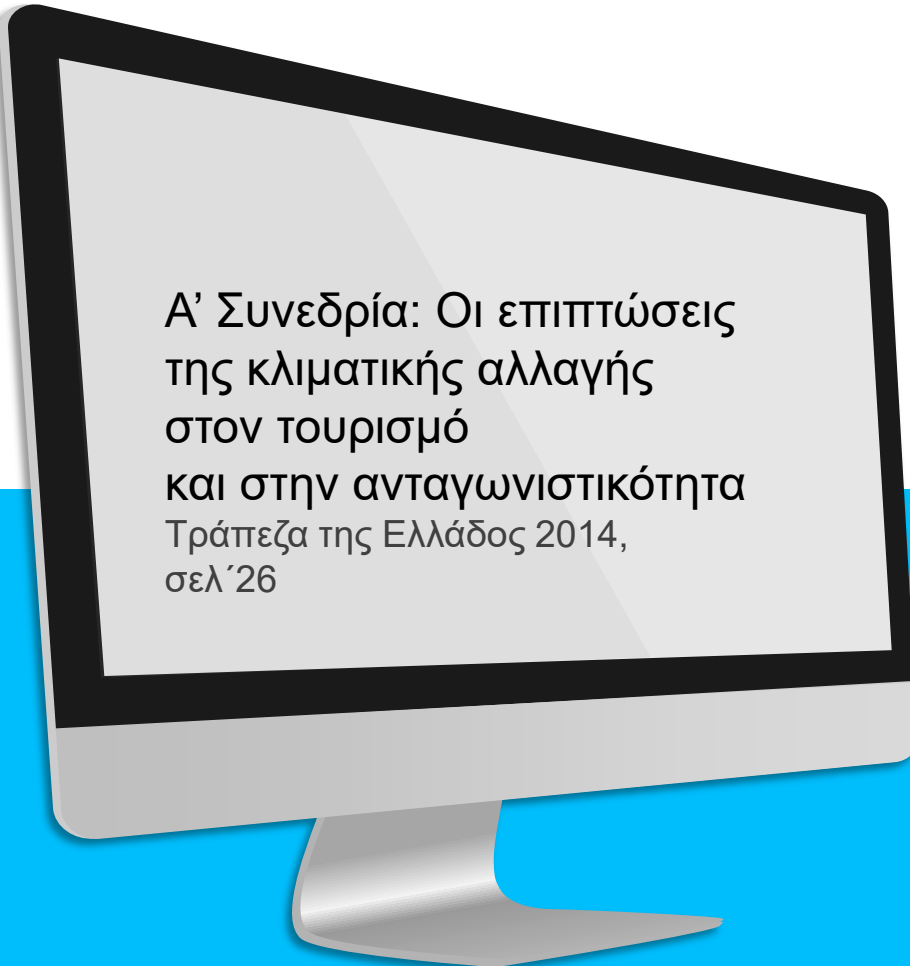

Η συγκρότηση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου ανάπτυξης του τομέα το οποίο θα συνεκτιμά τις ασκούμενες πολιτικές στην Ε.Ε.

Η υλοποίηση πολιτικών προς αυτή την κατεύθυνση μπορεί να διαμορφώσει τελικά, μία ολοκληρωμένη παρέμβαση βιώσιμης ανάπτυξης του τομέα.

Μελέτη Περίπτωσης

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ: ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΝΕΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Α' Συνεδρία: Οι επιπτώσεις
της κλιματικής αλλαγής
στον τουρισμό
και στην ανταγωνιστικότητα
Τράπεζα της Ελλάδος 2014,
σελ' 26

- Αναθεώρηση του υπάρχοντος ειδικού χωροταξικού σχεδίου για τον τουρισμό στην κατεύθυνση πιο φιλικών προς το περιβάλλον πολιτικών με αναγνώριση της φέρουσας ικανότητας των παράκτιων και νησιωτικών περιοχών.
- Άμεση και καθολική εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής τυποποίησης (ecolabelling) για τις τουριστικές εγκαταστάσεις.
- Δημιουργία κινήτρων για τη μείωση του αποτυπώματος άνθρακα και της ενεργειακής κατανάλωσης των τουριστικών μονάδων.
- Εκπόνηση μελέτης για τον υπολογισμό του κόστους μετεγκατάστασης τουριστικών εγκαταστάσεων.
- Διασύνδεση της τουριστικής πολιτικής με την Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Ζωνών.
- Αδειοδότηση για την εγκατάσταση τουριστικών εγκαταστάσεων σε νησιωτικές περιοχές ανάλογα με τη φέρουσα ικανότητά τους.
- Αλλαγή του προτύπου προσέλκυσης τουριστών, με επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου όλο το χρόνο και όχι μόνο κατά τους θερινούς μήνες και με την ανάδειξη προορισμών εναλλακτικού τουρισμού.
- Αποκέντρωση αρμοδιοτήτων από την κεντρική διοίκηση στην τοπική αυτοδιοίκηση για άμεση παρέμβαση σε περιπτώσεις παρανομιών, αλλά και για την εκπόνηση τοπικών σχεδίων τουριστικής ανάπτυξης.

Βιβλιογραφία

ΙΝΣΕΤΕ (2014). *Αξιολόγηση ειδικού πλαισίου χωροταξικού σχεδιασμού και αιεφόρου ανάπτυξης για τον τουρισμό*. Αθήνα. Ανάκτηση από <https://insete.gr/wp-content/uploads/2020/02/technikooikonomiki-ekthesi-gia-StE-Horotaxiko.pdf>

Μοίρα, Π. (2002). *Κοινωνικο-πολιτισμικές επιπτώσεις του θαλάσσιου Τουρισμού στα παράκτια περιβάλλοντα*. Ι.Τ.Ε. Ειδικά θέματα, τόμος 3, τεύχος 4, Αθήνα, σελ. 31-46.

Μπανός, Ε.Δ. (2018). *ΝΑΥΤΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΦΙΛΙΚΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ: ευκαιρίες και προοπτικές*. Ιστιοπλοϊκός κόσμος, Ανάκτηση από <https://istioploikoskosmos.gr/perivalon/>

Μωυσιάδη, Θ. (2015). *Μελέτη-Εμπειρογνωμοσύνη με τίτλο «Υφιστάμενη κατάσταση και προοπτικές του Ναυτικού Τουρισμού - Προτάσεις πολιτικής»*. ΙΝΣΕΤΕ. Αθήνα. Ανάκτηση από https://insete.gr/wp-content/uploads/2020/02/%CE%99%CE%9D%CE%A3%CE%95%CE%A4%CE%95-%CE%9C%CE%95%CE%9B%CE%95%CE%A4%CE%97-%CE%9D%CE%B1%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%8D-%CE%A4%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%8D_%CF%84%CE%B5%CE%B%CE%B9%CE%BA%CF%8C_.pdf

PAP/RAC: *Guidelines to Good Practice in Tourism Carrying Capacity Assessment. Priority Actions Programme* – Regional Activity Centre: Split, UNEP/MAP, 1997.

Raviv, A. (2019). *MARINA'S BEST Comprehensive marina management handbook*. Producer & International Distributor eBookPro Publishing.

Warren, J.A.N.& Taylor, C.N. (1994). *Developing Ecotourism in New Zealand*. New Zealand Institute for Social Research and Development: Wellington.

Σας ευχαριστώ